

O jeziku kajkavskoga pjesništva Slavice Sarkotić

Kuzmić, Boris

Source / Izvornik: Širinom filološke misli. Zbornik u čast Diani Stolac., 2022, 359 - 372

Book chapter / Poglavlje u knjizi

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/um:nbn:hr:131:872409>

Rights / Prava: [In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-05-19**

Repository / Repozitorij:

[ODRAZ - open repository of the University of Zagreb Faculty of Humanities and Social Sciences](#)

BORIS KUZMIĆ

Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet
bkuzmic@ffzg.hr

Izvorni znanstveni rad

JEZIKU KAJKAVSKOGA PJESNIŠTVA SLAVICE SARKOTIĆ

analizira jezik kajkavske pjesničke zbirke *Turopoljska rapsodija* (2014) autorice (1951. g.). Analiza će pokazati u kojoj mjeri autoričin suvremeni kajkavski jezik uključuje dijakroniju (poznavanje jezika stare kajkavske književnosti) i suvremene turopoljske govore, pogotovo donjovukovjevački govor, čija je domena govornica).

čki: kajkavsko pjesništvo, kajkavski književni jezik, Slavica Sarkotić, Donji Žitropolje

radu analizirat će se jezik pjesničke zbirke *Turopoljska rapsodija* autorice Slavice Sarkotić. Analizi se neće pristupiti isključivo kao tekstu, nego će se uključiti i poznavanje jezika stare kajkavske i suvremenih turopoljskih govora čija je autorica izvorna gospodina se zanimljivim istražiti autoričin jezik zato što može pokazati književnu tradiciju, koliko suvremene dijalektalne crte koje su zanimljive u kajkavskih govora, a koliko je njezin pjesnički izričaj isključivo. Da bi se moglo utvrditi koliko pisci pišu svojim materinskim govorom bi bilo izraditi fonološki i morfološki opis njihova zavičajnog jezika pjesnikinje Slavice Sarkotić riječ je o donjovukovjevačkomome rasadu nema samostalne jezične analize, ali je djelomice obrađen u živača turopoljskih govora, posebice onih Antuna Šojata (1982: 322), donjovukovjevački govor pripada središnjoj skupini govora. Jezik Slavice Sarkotić analizira se na fonološkoj i morfološkoj razini, što one najbolje zrcale tipične dijalektalne osobine, a one se

uspoređuju s crtama drugih turopoljskih govora (Šojat 1982), ali se i očitaju o jezik bogate kajkavske pisane baštine (Šojat 2009)¹.

Pjesnikinja Slavica Sarkotić rođena je 1951. u Donjem Vukojevcu. Završila je školu za inženjera laboratorijske dijagnostike i do umirovljenja je radila u Živoj bolnici u Sisku. Živi u Donjem Vukojevcu. Piše od osnovne škole. Pre objavljuje u sarajevskim *Malim novinama*. S pričama i pjesmama zastupa više od četrdeset zbornika. Surađivala je u velikom broju časopisa i novina, brojnim recitalima i književnim susretima. Objavila je zbirke kratkih pjesama (*Plavim kamenom*, *Iza paravana*, *Zvonki koraci djetinjstva*), zbirku poezije (*Krošnja srebrne lipe*, *Srce na carini*, *Spomenek Turopolja*, *Srne u jeseni*), dva zbirka prozu (*Ljiljani u vazi od kiše*), pjesme za djecu (*U svakom cvijetu spavačica*), dve zbirke književne poezije (*Tajanstvo žira*). Za književni rad dobila je Nagradu Grada Siska 2010. godinu.

U članku se uz primjere navode brojevi koji označavaju broj stranice u očitanim zbircama.

FONOLOŠKE OSOBITOSTI

Refleks *šva* isključivo je *e*, npr. *senje* 5, *poleg* 7, *veter* 8, 22, 41, *stekla* 14, *šipek* 42, *spomenek* 43, *opleček* 54. Taj je refleks u staroj kajkavskoj književnosti najčešći, a zajednički je i sa stanjem u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 343–344, 2009: 15). Samo u primjeru *dan* 41 nalazim refleks *a*. U 23, 44, 61 je uobičajeniji. U prijedlogu *vaz* *šva* redovito daje *u*, npr. *vaz* 23, 54. *Šva* se u prijedlogu *v* vokalizira u *vu* kad se nađe ispred suglasnika *g* ili *ň* (isključivo), uz *d*, *t* (uz njih su moguće i dubblete *v/f*), *m*, *š* (uz njih je u prijedlog *v*), npr. *vu mojemu* 5, *vu dom* 14, *vu školu* 20, *vu tem* 20, *vu gru* 20, *vu njem* 27, *vu zemle* 28, *vu živice* 49, *vu lepeze* 56.

Samoglasnik *a* kada je kratak ili dug bilježi se s *a*, ali u primjeru *dej* 36, 42 je u sukladno većini turopoljskih govora gdje *a* ispred *j* prelazi u *e* (Šojat 1982: 342).

¹ Građa se uspoređuje isključivo s radovima hrvatskoga dijalektologa i povjesničara hrvatskog jezika Antuna Šojata (1928–2012) koji je jedini, dosad, najiscrpljnije opisao suvremene kajkavske govore i dao pregled glasova i oblika u jeziku stare kajkavske književnosti.

ajkavskoj književnosti (Šojat 2009: 10) nalazimo samo oblike s *a* u spomenutim oblicima.

Prednjega nosnoga samoglasnika redovito je *e*, npr. *objemi* 12, *deseto* 14, *cestu* 10. Isti je rezultat i u turopoljskim govora i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 345, 2009: 10–11). Samo u primjeru *jačmen* 40, 42 nalazim refleks *jačmen* (Šojat 1982: 345) primijetio na cijelom turopoljskom području, a potvrđeno je u staroj kajkavskoj književnosti (RHKKJ 1988: 164).

Stražnjega nosnog samoglasnika redovito je *u*, npr. *motiku* 6, *ruke* 6, *idu* 10, *cestu* 11, *sused* 50. Isti je rezultat i u turopoljskim govora i u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 346, 2009: 12–13).

Samoglasnik *-i* gubi se u prefiksu *iz-*, npr. *zišel* 8, *spekla* 9, *znutra* 11, *zišlo* 36, *znad* 44, *značili* 44, *zišli* 54. U staroj kajkavskoj književnosti ta je pojava rijetka, ali je u novijim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 351, 2009: 17–18).

Samoglasnik *-ir*, *-irati* autorica piše sa sufiksima *-er*, *-erati*, npr. *lakeranu* 5, *papere* 14, *filozofala* 16, *filozoferalu* 16, *egzalteranosti* 16, *fantazeraš* 19, *paperu* 28, *špaleri* 28. Osim za to dosta potvrda u staroj kajkavskoj književnosti, pa tako i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 347, 2009: 16).

Promjenu samoglasnika *o* > *e* pratimo u prefiksu *pro-*, npr. *prekleti* 10, *prešel* 10, *prešao* 13, *prejde* 14, 17, *prečitati* 14, *prefinjeni* 16; promjenu *o* > *u* u primjerima *undu* 6, *miluvale* 6, *kuliko* 12, 37, *unda* 23, 24, 29, 45, *tuliki* 35. U jeziku stare kajkavske književnosti samoglasnik *o* pretežito je neizmijenjen², a navedene promjene potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 342, 2009: 109).

Promjene samoglasnika *o* na kraju riječi nalazim u primjerima *neg* 5, *tak* 5, *zadnje* 5, 6, 15, 24, 30, 52, *kam* 8, 13, 18, *jednak* 14, *tam* 14, 30, 48, *sim* 30. Predzadnjem slogu samoglasnik *o* gubi se u primjerima *nemre* 14, *negve* 20. U navedenim primjerima očituje se osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991: 683, 1995: 177, Šojat 1982: 351, 2009: 17). U primjerima *na vem svetu* 8, *tata je prešel nan svet* 18, *na zemlji drugi...svet* 18, *na nu drugu* 26, *na ve zemle* 29 gubi se početno *o* i spaja se

² Među rijetkim unošenjem govornih crta u jezik stare kajkavske književnosti izdvaja se promjena *pre-* > *pre-* koja je relativno slabo zastupljena, dok je promjena *o* > *u* u prilogu *kuliko* i *tuliko* u primjerima *negve* 20, *zadnje* 5, 6, 15, 24, 30, 52 (Šojat 2009: 11–12, 16).

s prijedlogom ispred sebe. To je osobina svih turopoljskih govora, a ne nalazi se u staroj kajkavskoj književnosti (Šojat 1982: 351, 2009: 17).

Refleks *jata* redovito jest ekavski, npr. *deteče* 5, *nema* 5, *nesi* 6, *zvezde* 8, *sekolena* 14, *nesmo* 17, 24, *telo* 42, *reke* 45, *mleko* 52, *beloga* 54. Ikavski refleksi javlja se u primjerima *potiral* 5, *tira* 8, *ni* 17 (ali: *ne* 5, 9, 16, 21, 41, 53), *otiral* 15. Istražujući turopoljske govore Šojat (1982: 345) je zabilježio refleks *e* u kratkom u dugom slogu. Glagol *terati* zabilježen je s ikavskim refleksom, ali nema podataka za isti refleks u prefiksnu *ně-* u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 345). Glagol *terati* u staroj se kajkavskoj književnosti pretežito bilježio s ikavskim refleksom (Šojat 2009: 15). Samo jedan primjer nalazim s refleksom *ie*: *kriesce* 30.

Gubljenje samoglasnika *e* kao rezultat refleksa *jata* nalazim u primjeru *videla* 6, (ali: *videla* 6), a gubljenje samoglasnika *u* u primjeru *razmete* 16. Gubljenja su zabilježena u turopoljskim govora, a nisu tipična za staru kajkavsku književnost (Šojat 1982: 351, 2009: 17).

Slogotvorno *I* dalo je *u*, npr. *puno* 5, *suza* 6, *sunca* 9, *dugo* 11, *kune* 28, *žute* 11, *jabukami* 59. U staroj kajkavskoj književnosti ista je situacija³, a u suvremenim turopoljskim govorima moguće je i refleks *ø* (Šojat 1982: 346, 2009: 12).

Slogotvorno *r* čuva se u primjerima *krpenu* 5, *krnsne* 5, *srcu* 5, *vrgli* 7, *mrsko* 11, *mrško* 11, *najprva* 25, *države* 45. U jeziku stare kajkavske književnosti pretežito je bilo bilježenje slogotvornog *r* glasovnom sekvencom *er*⁴, a u govoru suvremenih turopoljskih sela takvo *e* znatno se reducira (Šojat 2009: 14).

Stezanje samoglasnika potvrđuje se primjerima *svem* 17, *kem* 20, *mega* 26, *čem* 27, *čem* 43, ali ima primjera u kojima ono izostaje: *mojem* 20, *tvojega* 22. U suvremenim turopoljskim govorima nalazimo potvrde za obje pojave (Šojat 1982: 350). U staroj kajkavskoj književnosti stegnuti oblici sporadične su pojave (Šojat 2009: 14).

Početni glas *b* čuva se u primjerima *biža* 5, 43, *biže* 10, *hranila* 22, *biži* 51, *biži* 53. U turopoljskim se govorima početno *b* najčešće gubi (Šojat 1982: 356). U kratkom u dugom slogu *b* se mijenja u *j* ili *v*, a vrlo rijetko se čuva, npr. *oreju* 14, *sneje* 21, *oreju* 22, *kujna* 46, *oreja* 48, *nijova* 52, *stija* 52, *oreji* 59; *strava* 5, *suvo* 10, *čuvava* 22, 43, *pavula* 28, *suva* 41, *suvolarno* 60; *stiba* 44. U turopoljskim se govorima *b* često gubi ili zamjenjuje glasovima *v* ili *j* (Šojat 1982: 356).

³ Iznimku čine Vramčevi tekstovi i pokoje sporadično odstupanje.

⁴ Iznimku čini Vramec koji ima nekoliko primjera sa sekvencom *ar*.

slogu *h* nije sačuvano u dosta primjera, najčešće u L mn., npr. *vu te
ručnike i po stare papere* 14, *na oblike* 14, *vu te senja potrgane* 17, *v
nijene novina* 21, *po ormare* 21 i dr. Rijetko se završno
meh 43. Promjenu završnoga *h* u *j* ili *v* (>*f*) pratimo u sljedećim pri-
jej 21, 43, *straf* 38. *H* se mijenja u *š* ispred *t* u oblicima glagola *šteti* (=
štelj 24, *štelo* 41, *štela* 59. Skupina *hv* mijenja se u *f* u primjeru *fala* 10.
Su dvije pojave razvidne i u turopoljskih govora (Šojat 1982: 357). U
kajkavskoj književnosti, bez razlike u položajima ili pripadnosti pojedinim
skupinama, redovito se čuva etimološko *h* (Šojat 2009: 27).

Potvrđuje se primjerima *vure* 8, 10, 41, 50, *vučeni* 16, *vuzlati* 21,
uglu 60. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i
turopoljskim govorima (Šojat 1982: 349, 2009: 16).

U primjeru *pavučinu* 19 premošćuje zijev, ali: *pauki* 21. Prijedlog *v*
čuvan, ali česta je i njegova varijanta *f* ispred bezvučnih suglasnika, npr.
vjeseni 10, *v škole* 20, *viruetu* 23, *v času* 23; *fsakem* 5, *fteru* 7, *fpeći*
22 i dr. U primjeru *frobec* 47 potvrđuje se prijedlog *f* ispred zvučnog
ke. Samo uz suglasnike *h*, *k* i *f* potvrđuje se kao jedina mogućnost, npr. *f
hizu* 9, *ffarbe* 13, *fiklice* 26, *fbizice* 35, *fkutu* 56. Završno *v* u pravi-
laz u *f*, npr. *mobitelof* 5, *telefonof* 5, *nekakof* 18, *problemof* 19, *zabadaf* 22,
of 22, *of čas* 31, *cvetof* 43, *otrof* 46, *redof* 60. Samo u jednom primjeru
je završno *v*: *kosov* 38. U jeziku starih kajkavskih pisaca i suvremenih
turopoljskih govora potvrđuju se prijedlog *v* i *vu* (Šojat 1982: 344, 2009: 39).
Prijedlog *f*obilježe je turopoljskih govora (Šojat 1982: 357).

Zatim parnjak afrikate *c* zabilježen je u primjeru *bedzga* 49, 59. To se potvrđuje
u suvremenih turopoljskih govora, ali ne i u jeziku stare kajkavske književnosti
(Šojat 2009: 21).

Zatim se *-l* i ono na kraju sloga redovito čuva, npr. *klopotal* 5, *zamesil* 15, *na
misel* 39, *popušil* 46; *popoldan* 11, *selske* 22, *poldan* 30, *polnoći* 50. Ista je
varijacija u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima
(Šojat 1982: 359, 2009: 22–23).

Depalatalizacija glasa */* pretežito se provodi, npr. *žule* 6, *kaplu* 8, *krule* 8, *dale
le* 19, 23, *zamišlena* 10, *osiple* 14, *razmišlam* 14, *zgulene* 14, *turopoljskoga* 16,
relemo 23, *lut* 24, *plune* 28, *nerazumlivi* 55. U većini suvremenih turopoljskih
govora izvršena je depalatalizacija glasa */*, a u staroj kajkavskoj književnosti puno
točno ovisilo o pojedinim položajima u riječi ili sufiksima koji će omogućiti ili

ne provođenje depalatalizacije (Šojat 1982: 359, 2009: 22–24). Dvostruki pronalazim u primjerima *ljubav/lubav* i u glagola na -*ljati/-lati*, npr. *ljubav* 12; *vtapljam* 42, *podivljala* 56 – *razmišlati* 10, *osiple* 14, *razmišljanje* 14, *škriplj* 14, *fuflate* 16, *pometavlju* 21, *rivlemo* 23, *pela* 26, 60, *otpelaj* 33, 44. Skupine *bj* i *vj* uglavnom su neizmijenjene, a samo u dvama primjerima su jotirane, npr. *grobija* 10, 52, *grobije* 10, *šibje* 23, *ribje* 23, *divjake* 12, *divjak* 23, *divja* 51, *divji* 51 – *grobljanska* 11, *podivljala* 56. Imenice *želja*, *stabljika* uvijek imaju *lj*, npr. *želje* 5, *ljudi* 13, 16, 54, *ljude* 60, *stabljike* 54.

Suglasnik *n* realizira se u primjerima *detinjstvo* 5, 26, *konje* 8, *sečanju* 9, *od njega* 10, *vu te senja* 17, *v senja* 17, *vu senja* 37, *senjaš* 19, *senje* 20, 37, 39, *zrnje* 27, *pustinja* 31, *učenjaki* 31, *proščenje* 37, *prstenje* 37. Primjeri s metatezom palatalnoga elementa kao *jn* potvrđuju se u primjerima *sejne* 19, *otkrivenje* 21, *kogni* 37, *kostajni* 52. Depalatalizirani primjeri jesu *črešne* 14, *vršnaki* 33. U jeziku starije kajkavske književnosti broj potvrda za promjene *n* > *n*, *jn* vrlo je mali (Šojat 2009: 24), a u suvremenim turopoljskim govorima to je redovita promjena (Šojat 1982: 360–361).

Refleks glasa *t'* u većini je kajkavskih govora dalo *č*, koji se fonetski i fonoškim izjednačio s refleksom praslavenskoga glasa *č*. To je razvidno i u staroj kajkavskoj književnosti i u suvremenih turopoljskih govorima (Šojat 2009: 29, 1982: 361), pa tako i u autoričinim pjesmama, npr. *več* 5, *kućice* 5, *nočni* 8, *Božić* 9, *domaća* 52.

Refleks glasa *d'* ovdje je *d*, npr. *nasaden* 5, *osudena* 6, *tude* 22, *prede* 26. To je zbirna zajednička jeziku starije kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govorova (Šojat 2009: 30).

U suglasničkoj skupini *čl-* posljednji suglasnik je ispaao, npr. *čovek* 14, 16, 21, *človek* 28, 29. U jeziku stare kajkavske književnosti oblik *čovek* potvrđuje se u Pergošića (RHKKJ 1985: 309).

Suglasnička skupina *čr-* nije izmijenjena, npr. *členi* 5, 54, *črni* 6, *čревa* 8, *črt* 29, 47. Gotovo je ista situacija i u turopoljskim govorima (Šojat 1982: 361). U staroj kajkavskoj književnosti uglavnom se bilježi skupina *čr-*, osim u *črni* s kraja 18. i početka 19. stoljeća koji je zamjenjuju skupinom *cr-* pod utjecajem štokavске književnosti (Šojat 2009: 32).

Promjenu *dn* > *n* nalazim u primjerima *nijena* 5, *jemput* 6, 13, 17, 28, 49, 7, 10, 45, *nijene* 21, *nijenem* 21, *nijen* 21, *opane* 24 (ali: *opadne* 24), *jenu* 24.

25, jen 32, 41, 54. Ta je promjena u jeziku stare kajkavске književnosti rijetka – za nju nalazimo tek nekoliko potvrda (Šojat 2009: 37). U turopoljskim govorima provodi se redovito (Šojat 1982: 364, 405).

t > *t* zabilježena je u primjeru *teru* 7, 28, *tere* 10, 24, *teri* 12, 21, 46, *terem* 52, 55. Suglasnička skupina *kt* čuva se u primjerima *nekteri* 10, 45. U suvremenih turopoljskih govora *k* se čuva samo u obliku *nekteri*, u kajkavskoj književnosti oblik *teri* uopće nije potvrđen (Šojat 1982: 362,

p > *š* i *pt* > *t* nalazim u primjerima *šenica* 40, *tiček* 5, *tič* 8, 28, 56, *tiči* 15, *tičem* 15. Te promjene nisu zabilježene u jeziku stare kajkavске književnosti ili ih nalazimo u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 362, 365).

skupine *skj* i *stj* daju isti rezultat *šč*, npr. *išču* 5, *blešeča* 6, *blešeče* 7, 10, 31, *išče* 47; *puščati* 12, *proščenje* 37, *puščam* 38, *puščale* 49. To je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavске književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 361, 2009: 34–35).

primjeru *drčiju* 48 suglasnička skupina *tr-* mijenja se u *dr-*. Ista je pojava zabilježena u jeziku stare kajkavске književnosti i u turopoljskih govora (Šojat 1982: 362, RHKKJ 1985: 473).

vs > *s* nalazim u primjerima *seg* 5, 16, 49, 50, *saka* 5, *sem* 5, *sakem* 5, 12, 14, 17, 49, 51, *sakomu* 6, *saku* 10, 11, *sejeno* 7, 10, *sake* 16, *sekak* 55 i sl. Promjenu *vs* > *sv* nalazim u primjerima *sve* 8, *svud* 26. Neizmijenjena skupina *vs* se primjerima *vseh* 9, *ves* 10, 11, 56, *vsi* 13, *vse* 17, 33, *vsu* 26, *vsu* 31

promjeni *vz* > *z* nalazim u primjerima *zdigla* 7, *zdigneš* 23, *zdigne* 29. Toj promjeni prethodnoj zajednički je nazivnik – one se ne provode u staroj kajkavskoj književnosti ili su u njoj vrlo rijetke, a redovite su u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 357, 2009: 37).

Promjene *vl* > *l*, *vt* > *t* nalazim u primjerima *las* 7, 12, 27, 35, 38, *lasima* 9, *tork* 41. To je tipično za suvremene turopoljske govore, ali i stari kajkavski pisci pišu onako kako se i danas govori (Šojat 1982: 357, 2009: 37).

Palatalno *r* nalazim u primjeru *v morju* 6, 32. To je obilježje jezika stare kajkavске književnosti, ali se čuva, doduše rijetko, i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 358, 2009: 25).

Rotacizam nalazim u primjerima *nigdar* 6, 11, *ne moru* 12, *nemre* 14, 18, *nemrem* 45. To je osobina zajednička jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (RHKKJ 1991: 683, Šojat 1982: 358).

Neprovodenje sekundarne jotacije potvrđuje se primjerima *listje* 10, *smetje* 21, *cvetje* 28, *sadje* 28, *cvetja* 53, 57. U staroj kajkavskoj književnosti nema nijedne potvrde za promjenu *tj* > *č*, međutim, u suvremenim turopoljskim govorima neki su primjeri za navedenu pojavu (Šojat 1982: 359, 2009: 33).

U tekstu se potvrđuju nepremetnute i nejotirane suglasničke skupine *jt/jd* u prefigiranim oblicima glagola *iti*, npr. *zajti* 18, *dojti* 20, *dojdu* 5, 13, *dojde* 10, 27, *prejde* 14, *dojdeš* 20, *najdem* 32, *zdojdu* 33, *zajde* 53. Pojava je redovita u starej kajkavskoj književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 359, 2009: 34).

Promjene *ds* > *c* i *kr* > *r* nalazim u primjerima *gospocki* 30 i *ruškami* 59. To su rijetke pojave u jeziku stare kajkavske književnosti, ali česte u mnogim kajkavskim govorima, pa tako i u turopoljskim (Šojat 2009: 40).

Pridjevi *meki* i *žmeki* potvrđuju se s *h* i bez njega, s time da su potonji češći, npr. *mehki* 9, *žmehka* 38; *meku* 19, *meke* 25, *mek* 30, *meka* 51, *meke* 52, *žmeki* 35, 54. U jeziku starije kajkavske književnosti češći su oblici s *h*, a u suvremenim turopoljskim govorima izostaju (Šojat 1982: 356–357, RHKKJ 1991: 614–615).

Gubljenje pojedinih suglasnika i samoglasnika nalazim u primjerima *viš* 12, 13, *niš* (=ništa) 12, 51, *nem* (=ne biam), *neju* (=ne budeju), *kujna* (=kućna) 46. Te su pojave česte u suvremenim turopoljskim govorima, a izostaju u stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 365).

Prijedlog *s* javlja se triput, a prevladava *z* u značenju „s, sa“ i „iz“, npr. *s posjeti* 13, *s tvojega* 13, *s trsa* 27; *z dvemi* 5, *z neba* 8, *z grobija* 10, *z blatom* 11. U sljedećim primjerima potvrđuje se *ze* u prijedlogu i predmetku, npr. *ze stola* 15, 38, *ze židana* 27, *zezidane* 10. Potvrde sa *z* zajednička su svojina starih kajkavskih pisaca i u suvremenih turopoljskih govorova (Šojat 1982: 351, 363, 2009: 18).

U primjeru *slivar* 59 čuva se staro stanje zajedničko jeziku stare kajkavskosti i suvremenih turopoljskih govorova (Šojat 2009: 38).

Druga palatalizacija ne provodi se u primjerima *pesniki* 16, *selaki* 16, *pauki* 21, *učenjaki* 31, *vršnaki* 33, *grebi* 39, *oblaki* 52 i dr. To je zajednička suvremenih turopoljskih govorova i jezika stare kajkavske književnosti.

> *km i tur > tr* nalazim u primjerima *kmica* 49, *knično* 61, *četrtek* 61, *trdu* 36, *trda* 40, 42. To je osobitost isključiva u suvremenih turopoljskih govora i jeziku stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 357, 401).

> *ž* nalazim u primjerima *čizmice* 9, *čizme* 10, 11, 21. To je osobitost turopoljskih govora i jezika stare kajkavske književnosti (Šojat 1982: 357, ŠKKJ 1985: 304).

MORFOLOŠKE OSOBITOSTI

m. roda za neživo u A imaju oblik jednak G, npr. *kiša zna puta* 8, *po letu* 10, *on bu ti jemput puta pokazal* 13, *televizora črno-beloga na smetje* 21. Imenice m. i sr. roda u L jd. imaju nastavak -u, npr. *vu mojemu životu* 6, *v morku* 8, *po nebu* 8, *po snegu* 9, *po letu* 10; u N mn. imenice m. roda imaju kratke oblike, npr. *brasti* 14, *dari* 33, *tragi* 47, *križi* 52; u imenica m. roda nastavak -ov (-of), a u im. sr. roda nulti nastavak: *mobitelof* 5, *pcnetof* 5, *piscof* 16, *susedof* 22, *suncof* 32, *kosov* 38, *cvetof* 43, *tenke kril* 30; imenice m. roda u D mn. nastavak -em: *tičem* 15; u A mn. -e, npr. *med oblake potrte obluke* 8; u L mn. -e, npr. *osiple po ručnike i po stare papere* 14, *na vrate* 14, *po ormare* 21, *na vrate* 59, samo u jednom je primjeru -a i u jednom je primjeru -i, npr. *po dvorišča* 45, *na mlademi pleči* 54; u I mn. -i, npr. *z kotači* 10, *z žutimi prsti* 46. Samo u primjeru *letima su ga iskali* 10 nalazim analoški nastavak -ima. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, navedenoga -e u L mn. (Šojat 2009: 44). Razlog toj pojavi leži u činjenici što je kajkavski književni jezik, u odnosu na kajkavske govore, vjerno sačuvao glas *b* u svim položajima unutar riječi. Svi su nastavci potvrđeni i u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 387–393).

Imenice ž. roda u DL jd. imaju nastavak -e, npr. *dece* 5, *fkućice* 5, *na slike* 6, *na slike* 7, *v roditelske biže* 14, *v Makedonije* 45, *fpenzije* 45, *po babičine rubače* 55; rijetko se u L jd. potvrđuje nastavak -i, npr. *na vuri* 13, *vu grabi* 51; u I jd. -um, npr. *nad glavum* 8, *pred bižum* 11, *lepotum* 28, *slikum* 35, *rukum* 36, 54; u G mn. nalazim nulti nastavak, npr. *krav* 16, *rož* 23, 52, *srn* 47, *živic* 52, *ruk* 56, a samo u jednom primjeru *čudaj zvezdi* 32; u A mn. nastavak -e, npr. *v ruke* 7; u L mn. stari nastavak -a(b) i analoški -ima i -ami, npr. *vu te čizma* 10, *vu te senja* 17, *fciptela*

nove 20, *v nijene novina* 21, *za stare škrinja* 21, *po stare šarapolka* 41, *po lasima* 13, *v lasima* 13, *na tvojemi štengami* 22, *na rukami* 42; u I mn. potvrđuje se nastavak -*ami*, npr. *z knigami* 14, *z granami* 16, 58, *z jagodami* 17, *pod štengami* 41, *z bressemi nogami* 59. U jeziku stare kajkavske književnosti potvrđeni su svi nastavci, osim navedenih za L mn. -*a* (Šojat 2009: 44). Svi navedeni nastavci, uključujući i one za L mn., potvrđuju se u suvremenim turopoljskim govorima (Šojat 1982: 395–396).

Naglašeni oblici ličnih zamjenica *ja* i *ti* u DL glase *mene* i *tebe*, npr. *mene* se 13, *k mene* 20, 25, 59, *k tebe* 61, *vu mene* 39, 53, *po tebe* 19; samo u jednom primjeru nalazim dativni oblik *meni* 5; u I *tobum* 12, 61. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govorova ista je situacija (Šojat 1982: 402–2009: 66).

Lična zamjenica *on* u L glasi *njem*, a zamjenice *ona* u istom je padaju potvrđeni oblikom *nje*, npr. *vu njem* 27, *po nje* 26. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govorova ista je situacija (Šojat 1982: 403, RHKKJ 2002: 505).

Lična zamjenica *oni* u L glasi *njimi* i *nje*, a u I *njimi*, npr. *vu njimi* 17, *vu nje* 21, *njimi* 35. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govorova ista je situacija (Šojat 1982: 402–403, RHKKJ 2002: 505).

Zamjenica *mi* u I ima oblik *nami* 52. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenim turopoljskim govorima ista je situacija (Šojat 1982: 402, RHKKJ 1991: 649).

Povratna zamjenica u I glasi *sobum* 18, 24. U jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govorova ista je situacija (Šojat 1982: 402, 2009: 66).

Od neličnih oblika zamjenica izdvajam: NA jd. m. roda *of'8, te cager* 13, *te rnik* 14, *v te prekleti rat* 10; L jd. m. roda, npr. *na vrem svetu* 8, *o tem* 10, 16, 21; ž. roda, npr. *f svoje svilne bleščeće beline* 7, *po te steze* 26; I jd. m. roda, npr. *putom* 25; I jd. ž. roda, npr. *za onum plavum šumum* 14, *z onum svojum silu* 14, *rukum* 36; N mn. ž. roda, npr. *nejni lasi* 12; G mn. m. roda, npr. *od se ali* 12, *od nas vseh* 9, *od sečkakove problemof* 19, *od te zločeste susedof* 22; D mn. ž. roda, npr. *sem* 5; L mn. ž. roda, npr. *po lasima našim* 9, *vu te čizma* 10, *vu te setzma* 10, *na tvojemi štengami* 22. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenim turopoljskim govorima potvrđuju se svi navedeni oblici (Šojat 1982: 402–405, 2009: 59, 61).

autorica rabi oblik *nešće*, a za zanijekanu inaćicu oblike *nišće* (drag 24, nišće 36, nigdo 5). To je zabilježeno u jeziku stare kajkavštine i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 405, RHKKJ 2009: 282).

Potvrđuje se istim oblikom: *kaj* 6, 7, 10, 16, 41, zanijekano *nikaj* (nije) 22, niste 23, drag 24, ne 25, nešće 26, nišće 27, nigdo 28. Na jednom se mjestu pojavljuje oblik *nič* 56. Štokavski oblici *niš* i *ništa* potvrđuju se i u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 405, RHKKJ 2009: 282–283). Za G nalazim jednu potvrdu *ničesa* 49. To je potvrđeno u jeziku stare kajkavske književnosti, ali ne i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 2009: 57).

Izdvajam: L jd. sr. roda, npr. *na selskem grobiju* 10; L jd. ž. roda, npr. *našteče beline* 7, *vu mrkle noći* 8, f stare pletene košare 10, *po babičine* 11; I jd. m. i ž. roda, npr. *z lancekom zlatnem* 20, *z blatnum vodum* 10, *z Božum* 13, *za onum plavum šumum* 14, *staračkum rukum* 36; L mn. ž. *z spela nove* 20, *v nijene novina* 21, *za stare škrinja* 21, *vu senja deteće* 37, *z žipolka* 41; I mn. m. i ž. roda, npr. *z dvemi grbavemi kotači* 10, *žutemi* 11, *z šosemi nogami* 59, *med prvima* 10. Svi navedeni oblici potvrđuju se u jeziku stare kajkavske književnosti i suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 2009: 59).

Komparativa zabilježeni su: *stareši* 13, 17, *krajši* 17, *bolši* 18, *dugši* 53, *lepše* 17, *bolju* 53, ali: *boleg puta* 26. Superlativ se tvori tako da se komparativu s -esom doda čestica *naj-*: *najmileše* 7, *najmileši* 8, *najgorneše* 14, *najbeleži* 15, *najfinješe* 45. U jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora potvrđuju se navedeni oblici (Šojat 1982: 401, 2009: 63, RHKKJ 2009: 614).

Pridjeva potvrđeni su: *osemdeset* 45 i *z dvemi grbavemi kotači* 10. Broj dva se po pridjevskoj promjeni i u jeziku stare kajkavske književnosti i u suvremenih turopoljskih govora (Šojat 1982: 406, 2009: 63).

Prezent glagola *biti* ima samo kraće oblike, npr. *bu* 12, *bumo* 17, *nebu* 18. Zanijekani nesvršeni prezent istoga glagola ima sljedeće potvrde: 1. l. jd. *nesem* 19, *nesem jednom nes*: *nesem našla* 26, *nesem razmel* 42, *nes se skril* 49; 2. l. jd. *nesi*: *nesi videla* 6; 3. l. jd. *ne*: *ne dal* 21, *ne bilo* 21; 1. l. mn. *nesmo*: *pozabili nesmo* 27. U 3. l. mn. prezenta najčešće se provodi analogija prema 2. l. mn., npr. *letiju* 5, *beziju* 5, 19, *voziju* 10, 11, *beliju* 20, *blešiju* 20, *zvoniju* 20, 48, *zlatiju* 20, *veliju* 21.

31, *curiju* 31, 48, *noriju* 31, *rodiju* 33, *stariju* 39, *nosiju* 48, ali: *išču* 5, *krule* 8, 10, 17, *diše* 12, 55, *cvete* 25, *se vleču* 39, *pišu* 55, *cure* 58, *peču* 60.

Pri tvorbi futura autorica redovito rabi kratke oblike svršenoga prezenta ~~pomak~~ noga glagola *biti*, npr. *bu došel* 9, *zaštopala ja bum* 13, *bum ponesla* 18, *bu ~~zika~~* 21, *porezal bu* 23, *osetil buš* 24, *rastepli se bumo* 49. U 3. l. mn. zabilježen je oblik *budu*, a zanijekani oblik glasi *neju* (stegnuto od *ne budeju*), npr. *budu ~~hili~~* 22, *budu iskali* 22; *primetili neju* 21.

Od imperativnih oblika izdvajam: 2. l. jd. *podragaj* 12, *reči* 12, *pogleč* 25, *predviđaj* 36, *dej* 36, 42, *nedaj* 49, *naj reči* 12, *naj otiti* 13, *naj dojti* 20, *naj se žuriti* 13, *kleti* 24, *naj reči* 33, *naj pušti* 59, ali: *nemoj biti lut* 24; 3. l. jd. *nek polefka* 22, *curi* 13, *naj živica te objeme* 49; 2. l. mn. *dajte pustete* 16, *živete* 16; 3. l. mn. *neku dojdu* 13.

Od kondicionala prvog potvrđuju se samo oblici za 3. l. jd., npr. *bi počela* 13, *mogel* 8, *bi videl* 20.

Glagolski prilog sadašnji potvrđuje se nastavkom -č ili -či, npr. *gledeči* 31, *strepeči* 60, *dišeči* 44, *smrdeči* 46, *hroptec* 57, *bledeči* 57.

Od svih navedenih glagolskih oblika potvrđuju se svi u jeziku stare književnosti (Šojat 2009: 73, 81, 83–85, 88). U suvremenih turopoljskim govorima također se potvrđuju svi glagolski oblici, osim 3. l. jd. imperativa gdje se razlikuju *naj* (Šojat 1982: 406–418). Česticu *nek* u 3. l. jd. imperativa autorica ~~potvrđuju~~ iz štokavskih izvora.

ZAKLJUČAK

Uspoređujući autoričinu pisanoj građi sa stanjem u jeziku stare književnosti (a) te u suvremenim turopoljskim govorima (b) možemo očitati tri moguće situacije: 1. jezične osobitosti koje su zajedničke (a) i (b); 2. osobitosti vezane samo uz (a), 3. jezične osobitosti vezane samo uz (b); 4. osobitosti koje ne pripadaju ni (a) ni (b).

Na fonološkom i morfološkom planu u istraženoj građi najčešće ~~su~~ osobitosti pod rednim brojem 1.

brojem 2. nalazim potvrdu samo na morfološkom planu (G *ničesa*), za pojavu pod rednim brojem 4. (riječ je o oblicima imperativa 3. l.

su one potvrde pod rednim brojem 3., dakle fonološke i morfološke tipične za suvremene turopoljske govore, a nepotvrđene ili vrlo rijetko potvrđene u jeziku stare kajkavске književnosti, a to su: promjene *a* > *e*, *o* > *u*, *čl* > *č*, *dn* > *n*, *ds* > *c*, *kr* > *r*, *n* > *n/jn*, *pro-* > *pre-*, *pš* > *š*, *pt* > *t*, *tm* > *ts*, *ts* > *s*, *vz* > *z*, gubljenje početnoga *o* i spajanje s prijedlogom ispred samoglasnika *e* i *u* u središnjem slogu, bilježenje slogotvornoga *r* i bilježenje suglasnika *b* u svim položajima u riječi, prijedlog *f(<v)*, bilježenje srednjog parnjaka afrikate *c*, stezanje samoglasnika i gubljenje pojedinih konsonanata i suglasnika.

Literatura

- Zvonimir. 1956. Izvještaj o istraživanju kajkavskoga dijalekta u zagrebačkoj županiji. *Ljetopis JAZU*, 61. 391–395.
- Zvonimir. 1982. Dioba kajkavskih govora: porodice, tipovi i savezi. *Hrvatski dijektološki zbornik*, 6. 191–216.
- Štipe. 2007. O istraživanju turopoljskih govora. *Kaj*, 6. 53–66.
- Izvještak hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1985. Knjiga prva, svezak 2, Cenitelj – Društavica, Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF. Zagreb.
- Izvještak hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1988. Knjiga druga, svezak 4, Hiršavci – Kalati. Jugoslavenska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za jezik IFF. Zagreb.
- Izvještak hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1991. Knjiga druga, svezak 6, Laž – Mučitelica. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Zavod za hrvatski jezik HFI. Zagreb.
- Izvještak hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 1999. Knjiga treća, svezak 8, Nestajati – Okobola. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Zagreb.
- Izvještak hrvatskoga kajkavskoga književnog jezika*. 2002. Knjiga treća, svezak 9, Okol – Pedesetletni. Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – Institut za hrvatski jezik i jezikoslovje. Zagreb.

- Sarkotić, Slavica. 2014. *Turopoljska rapsodija*. Pučko otvoreno učilište Velika Gorica. Velika Gorica.
- Šojat, Antun. 1963. Izvještaj o istraživanju govora u Turopolju. *Ljetopis JAZU*, 67. 310–315.
- Šojat, Antun. 1963. Izvještaj o istraživanju turopoljskih govora izvršenom 1961. godine. *Ljetopis JAZU*, 68. 310.
- Šojat, Antun. 1967. Položaj turopoljskih govora u hrvatskoj kajkavštini. *Zbornik za filologiju i lingvistiku Matice srpske*, 10. 147–153.
- Šojat, Antun. 1982. Turopoljski govor. *Hrvatski dijalektološki zbornik*, 6. 317–493.
- Šojat, Antun. 2009. *Kratki navuk jezičnice horvatske. Jezik stare kajkavske književnosti*. Institut za hrvatski jezik i jezikoslovlje. Zagreb.

ABOUT LANGUAGE OF KAJKAVIAN POETRY BY SLAVICA SARKOTIĆ

The paper analyzes the language of the kajkavian poetry collection *Turopoljska rapsodija* (2014) by Slavica Sarkotić (1951). The analysis will show to what extent the author's modern Kajkavian literary language includes diachrony (knowledge of the language of old Kajkavian literature) and synchrony (contemporary Turopolje vernacular, especially the Donji Vukovjevac vernacular whose author is the native speaker).

Keywords: kajkavian poetry, kajkavian literary language, Slavica Sarkotić, Donji Vukovjevac, Turopolje